

Tas Latweeschu lauschu draugs.

1836. 30. Juhli.

31ma lappa.

J a u n a s i n n a.

No Pehterburgas. Buhs gan jau divi simts gaddi, kad augsts Kreewu leelskungs no paschu Keiseru fuggas, Nikita Zwannowitsch Romanow ar wahrdu, Maskawâ dshwodams, few leelu laiwu Entenderu semmê likke uszirst un atwest us Maskawu, fur daudreis pats ar to pa uppehm un esareem sehrst brauze. Pehzlaikâ to dabbuta rohkâ Keisers Aleksei Mikkailowitsch, kas, arri daschreis ar to braukalajis, beidsot to kahdâ zeemâ uppmalli puschu atstahdinaja schkühni, wezzu grabbaschu starpâ. Turpatt winna dehs, Keiseris Pehters tas pirmajs ap to gaddu 1691 to no nejauschu usgahje un pawehleja fuggu timmermannam, Ollenderu wihram, kas paschâ laikâ Maskawâ bija, lai islahpa wezzu laiwu un to tâ fataisa, ka warretu eet ar sehgekeem. Drihs laiwa tikke atwesta gattawa us Maskawu, un Keisers, sohti preezadamees, to eeraugohht, ismahzijahs pats par stuhmannu buht, braukalaja ar to daudreis pa uppehm un esareem, un tai paschâ laikâ winnam kâ sibbens prahtâ schahwahs, sawai walstibai par apfargaschanu no eenaidneekem, pamasihim to wajjadsihu pulku karrâ - fuggu likt usbuhweht. Un raug', ne zik ilgi, tad pa Kreewu semmes juhr - mallahm jau labs bars fuggu bija peidu likts, kas karrâ palihdseja gan, kautschu arri teem jauneem karrâ - matroscheem par seedu naudu brihscham ir pehreenu ne truhke, pirms ismahzijahs, kurrâ gallâ teem fugeem ta gudriba, un kamehr pah pascheem wezzeem Sweedru juhr - brauzejeem dabbuta wirsrohku. — Kad wezs Kreewu Keisers ar sawu karrâ - fuggu palihgu tik tahl jau bija nahzis, ka ar Sweedru kehniu warreja meeru derreht, un schis winnam arri to leelu semmes gabbalu pa Jggauwu semmes un Widsemmes juhr - mallu atwehleja, tad winsch, Deewam pateikdams, atgahdajahs, ka winnam tik zaur sawu wezzu laiwu ta pirma dohma, karrâ - fuggus usbuhweht, bija nahkuse prahtâ, 1723schâ gaddâ

to no Maskawas likke west us Schliffelburgi, kas irr stipra zikkadelle us fallu Nawa-uppê, labbu gaisa gabbalu tahl no tahs jaunus pilssehtas, fo Keisers juhreas tumumâ ne fenn bija lizzis usbuhweht un nosauzis par Pehterburgi, un us kurren winsch nu pats 28tâ Mei, jaukâ pawaffaras deenâ, ar sawu wezzu laiwu dewahs, tur Deewam par sawu un sawam juhreas kerra-spehkam par gohdu tai paschâ deenâ sawadus swehtkus swehtit. Puff-zellâ winnu sagaidija Keiserene un wifs pulks to masaku kerra-kuggu, ar fo tif pa uppehm un juhreas mallahm warr braukt, un tee abbus pawaddija Keiserus lihds paschâi Pehterburgei, fur schee ar wissu sawu pawaddu kahpe pee mallas un gahje basnizâ, pehz sawas tizzibas Deewu luhgt, kamehr no walneem gohdam schahwe ar leeleem gabbaleem. Pehz pabeigtas Deewa-kalposchanas bija leela weesiba un gohda-dsihre Pehterburgâ un wakkarâ lustes deht raffetes laide gaisâ. — No ta laika ta wezza laiwa bija uswilka mallai un stahweja, basnizai blakkam, appaksch sawada juinta un waktis winnas preekschâ. Wehl tai paschâ gaddâ 11tâ August-deenâ Keiseris, ar kuggi isbrauzis juhreâ, wissus sawus kerra-kuggus pahrraudsiht un rihkoht, likke arri to wezzu laiwu west juhreâ un tur ar leelu gohdu kuggem gaxam, fazzidams: schi laiwa tak wisseem Kreewu kerra-kuggem itt kâ par wezz-tehwu effoht. Pawehleja turflaht, laiwu arri labbi glabbahht sawâ butkâ Pehterburges zikkadellê un iknogaddâ 30tâ August winnu tif nemt ahreâ un leelam gohdam ar winnu un ar tahm zittahm. laiwahm, zil ween uppê buhschoht, aisbraukt us basnizu, un tur pee mallas winnu pehz Kreewu wihses ar swehtitu uhdeni no mahzitajeem like aplaistit, lai wissi laudis brihnodamees dabbu redseht, kahds mas effoht tas eesahkums, no kerra ar Deewa palihgu tif leels kerra-spehks irr isaudsis. — Kad Pehters tas pirmajs sawu galwu bija nolizzis, tad schee laiwas swehtki wairs ne tikke swehtiti, kamehr 25 gaddus pehz tam Keiserene Elisabeth Petrowna tanni 1750tâ gaddâ winnus no jauna usnehme. Bet tad atkal laiwu lihds tam laikam likke meerâ, kad Keisers Aleksanders 16tâ Mei 1803schâ gaddâ, ar leelu gohdu to deenu swehtidams, kurrâ palikke fimts gaddi, ka winna tehwu-tehws Pehterburgi bija schzis buhweht, scho laiwu likke stahdihht kerra-kuggam wirsû, Nawa-uppes widdû. — Nupatt arri muhsu taggad waldidams Keisers Nikolai tas pirmajs schohs laiwas swehtkus irr atjaunojis. Brauze 3schâ Jubli pats ar ugguns-kuggi lihds ar saweem behrneem, raddeem un zitteem augsteem kungeem us juhre, fur jau wifs

tas brihnum' leels pulks karra-fuggu un laiwu, zif winnam ween schinnî juhâ irr, blakku blakkam pa trim fahrtahm, 9 werstes garrumâ, bija ustahdihes, un fur arri ta wezza laiwa, smukki ar farkanu wadmala un ar karrohgu ispusch-Pota, zitta ugguns-fugga wirsû, tiffe atwesta un ar tahdu warrenu gohdu fanemta, kahdu pafaule wehl ne buhs redsejuse. Pawissam tur juhâ bija kohpâ: 26 no teem wiss-leelakeem karra-fuggeem: schee stahweja widdû; 21 no teem, kas druszin masaki: schee stahweja fahnds, un tad wehl 17 no teem wiss-masakeem. Tif dauds wehl muhscham tē ne redseja kohpâ. Pa wisseem scheem fuggeem no tuhstohsch leeleem gabbaleem gohdam schahwe, uswilke arri wissas wimpeles un sijnju autus un no katra rihla atskanneja: Urrah! kamehr wezzu laiwu wissu leelu riakî ap to pulku fuggu bija wedduschî apfahrt. — Uk tarwu brangumu un gohdibu! — Pehz tam pats Keisers ar saweem behrneem un zitteem augsteem kungeem wehl nogahje no sawa fugga us to, fur ta laiwa bija wirsû, un, scho apraudsijis, dewahs beidscht us mahjahm. — Det tee fungi, kas tee augstaki sinnahneeki pah juhâs karra-spehku un kas laiwu atpakkat lihds mallam bija gohdam pawaddijuschî, tee tif ohtrâ deenâ to atkal wedde us to wezzu weetu zikkadellê un arri gahje basnijâ, Deemu peeluhdscht, tohs swehtkus tanni paschâ weetâ pabeigt, fur zittu aigahjuschu Kreemu Keiseru starpâ arri Pehters tas pirmajs irr guldinahs. — Zâ tee behrnu behrni ar pateizigahm firdim wehl sawam tehmu tehnam pateiz, ka tas to labbu irr eefahjis, ko Deems lihds schim brihscham tif schehligi apwehtija un palihdseja pawairoht.

Mantu dallischana starp trim dehleem.

1.
„Jau wezzums driht man useet fahf,“ —
Sakk' tehws, pee dehleem tē tas nahf, —
„Schê manna manta! dallait to
„Jahs wissî trihs. Nu nemmeet scho.“

2.
Schee, mantu dalloht, atrohd nu
Wehl weenu demant' gredsenu. —
Trihs dalkâs ne warr dalliht scho;
Kam buhs nu dabbuht gredsenu?

3.
Tehws salka nu us dehleem scheem:
„Jums jaklauf manneem likkumeem: —
„Tif tas no jums to mantofees,
„Kam labbu darriht isdohfees.

4.
„Jums tadeht jaet tahlafi,
„Ja patihf arr' us Wahzsemmi,
„Un jadarr' darbs, kas slawejams,
„Kas Kristus laudim peeklahjams.“

5.
Schee katris pee few salka nu:
„Es dabbuschu to gredsenu! —
Tahds darbs jau lehti padarrams,
Kas Kristus laudim peeklahjams.“

6.
Us zeku dohdahs dehli arr',
Teem gredsens weeglas kahjas darr',
Wehl dohdcht tehnam labdeenu,
Sakk': „dshwo, tehliht, weffels nu!“

7.
Pehz pufs-gabdu jau mahjâs nu,
Tee butcho tehnam rohjinu,
Nu gribb tee stahstih tehnam tē,
Râ teem tur gahjis Wahzsemme.

8.
Dreefsch tehwa wezzaks dehls nu nahf,
Un sawu darb' tâ stahstih fahf:
„Kahds sweesch'neeks ustizz; naudu man
Des ralka, tâ bes pasichan';

9.
 Tam wissu naudu atdewu.—
 „Woi labbu slawu nepelnu?“
 Tehws fakka: „dehls, tas nahzahs tew;
 „Jo zittad' krahtohs faunu sew.

10.
 „Wehl kristigs newaid darbs wifs tas,
 „No peenahkums no numms jau prafs.
 „Labs darbs taws irr, to ne warr leegt;
 „Bet slawu Kungs tam ne warr sneegt.“—

11.
 Preeksch tehwa phtrais dehls nu nahf,
 „Dà sawu stahstu teikt nu fahf:
 „Man gaddahs eet gar' dihk=massu,
 „Tur redsu behrnu slihdamu; —

12.
 „Es glahbu to bes kaweschan'.—
 „Wifs zeems par to tur gohda mann';
 „Tas darbs buhs slawejams pateef'! —
 „Rusfch buhs, kas dihki labprahf strees?“

13.
 Tehws fakka: „labs taws darbs irr gan,
 „Bet kristigs darbs wehl naw, schkeet man;
 „Tu darrijs to, kas peenahfahs;
 „Tas katram darriht peecklahjahs.“—

14.
 Pehz treschais dehls preeksch tehwa nahf,
 „Un sawu stahstu teikt nu fahf:
 „Man's eenaidneeks tur aismidfis,
 „Wir's klinfchu kalnu apgullis.

15.
 „Raut tas tik mas buht' kustejis,
 „Buht' tuhliht faklu nolaufis.
 „To glahbu es bes kaweschan';
 „Par winna dshwid' schehl bij' man.“

16.
 „Eè tehws itt preezigs iesfauz nu:
 „Tu pelnij's, dehls, fcho gredfenu!
 „Tu Kristus pehdas atraddis,
 „Un laun' ar labbu makfajis.“ U. S.

3fchas mihfklas usminna: Uppe un fiwis.

Sinna, zil naudas 28. Zuhli-mehn. deenâ 1836 eeksch Nihges makfaja par daschahm prezzehm.

Par	Makfaja:	Sudr. naudâ. Rb. R.	Par	Makfaja:	Sudr. naudâ. Rb. R.
1	puhru rudsu, 116 mahrzinus smaggu	1 40	1	pohdu (20 mahrzineem) wasfu	5 20
—	meeschu, 100 mahrzin. smaggu	1 10	—	— tabafa	1 —
—	kweeschu, 128 mahrzin. smaggu	1 80	—	— sweesta	1 80
—	ausu	— 80	—	— dfelfes	— 65
—	sirau	1 50	—	— linnu, frohna	2 20
—	rupju rudsu = miltu	1 40	—	— brakka	2 —
—	bihdeletu rudsu = miltu	2 —	—	— kannepu	— 80
—	bihdeletu kweeschu = miltu	2 20	—	— schfihstu appinu	2 40
—	meeschu = putraimu	1 80	—	— neschfihstu jeb prezzes appinu	1 40
—	eefala	1 10	—	— muzzu filku, egju muzzâ	6 35
—	linnu = sehklas	2 50	—	— lasbu muzzâ	6 50
—	kannepu = sehklas	1 50	—	— smalkas fahls	4 —
1	wesumu seena, 30 pohdus smaggu	3 —	—	— rupjas baltas fahls	4 10
barrotu	wehrschu gaku, pa pohdu	1 —	—	— wahfi brandwihna, pussdegga	8 25
			—	— diwdegga	10 —

Weenu sudraba rubli warreja dabhuht par 359 kapeikeem warra naudas.

Lihds 28. Zuhli pee Nihges irr atnahfuschf 709 fuggi un aisbraufuschf 616.

Wrihw drikkcht. No juhmallas=gubbernementu angstas waldischanas pusses:
 Dr. C. C. Napierfky.